

לא במסכנת תאכל בה לחם...

1. תלמוד ירושלמי מסכת פאה דף לז/א

הלכה ח מתניי מי שיש לו חמשים זוז והוא נושא ונותן בהן הרי זה לא יטול וכל מי שאינו צריך לטול ונוטל אינו מת מן הזקנה עד שצריך לבריות וכל מי שהוא צריך לטול ואינו נוטל אינו מת מן הזקנה עד שיפרנס לאחרים משלו ועל זה נאמר הגבר אשר יבטח בה' והיה ה' מבטחו וכן דיין שדן דין אמת לאמיתו וכל מי שאינו לא חיגר ולא סומא ולא פיסח ועושה עצמו כאחד מהן אינו מת מן הזקנה עד שיהא כא' מהן.

(2) תלמוד בבלי מסכת כתובות דף סח/א

המסמא את עינו והמצבה את בטנו והמקפח את שוקו אינו נפטר מן העולם עד שיבא לידי כך המקבל צדקה ואין צריך לכך סופו אינו נפטר מן העולם עד שיבא לידי כך ...

(1) משנה מסכת פאה פרק ח

(ט) מי שיש לו חמשים זוז והוא נושא ונותן בהם, הרי זה לא יטל. וכל מי שאינו צריך לטל ונוטל, אינו נפטר מן העולם עד שיצטרף לבריות. וכל מי שצריך לטל ואינו נוטל, אינו מת מן הזקנה, עד שיפרנס אחרים משלו, ועליו הכתוב אומר (ירמיה יז) ברוך הגבר אשר יבטח ביה' והיה יי מבטחו. וכן דין שדן דין אמת לאמתו. וכל מי שאינו לא חיגר, ולא סומא, ולא פיסח, ועושה עצמו כאחד מהם, אינו מת מן הזקנה עד שיהיה כאחד מהם, שנאמר (משלי יא) ודרש רעה תבואנו, ונאמר (דברים טז) צדק צדק תרדף. וכל דין שלוקח שחד ומטה את הדין, אינו מת מן הזקנה עד שיעניו פהות, שנאמר (שמות כג) ושחד לא תקח פי השחד ועור פקחים וגו'.

2. עין איה / ברכות א / פרק חמישי-אין עומדין / צד. ברכות לג/א

וכל מי שאין בו דעה אסור לרחם עליו כו'. יסוד הרחמים יצר השם ית' בנפשות, מפני שהוא שלימות בנפש, כענין צדקה שמצלת מדינה של גיהנמי. כי השם ית' ה' יכול לפרנס את עולמו בלי צורך לרחמי בני אדם, אלא שמדת הרחמים היא השלימות. אמנם מי שאין בו דעה להעריך ערך הרחמים, כשמרחמים עליו אינו פונה להשכיל צד השלימות שיש ברחמים, אלא יחשוב שכן היא המדה שלא לחוש על מדת המשפט כלל, ונמצא שע"י מה שמרחמים עליו יותר משורת הדין משרישים בו נטי' להפקר, וחסרון נראה ממדת המשפט שהוא עמודו של עולם. אמנם מי שיש בו דעה, גם כשמרחמים עליו יודע הוא ומכיר שמדת הדין היא יותר ראויה להנהיג תמידית, ושראויו לו להשתדל שיהי' ראוי לכל טוב מצד מדת הדין ולא מצד מדת הרחמים, ע"כ יוסיף אומץ בדרכי הטוב והישר ולא יסמוך על מדת הרחמים יותר מדאי. כענין דחז"ל ע"פ "אל תאמין ברע", אם יאמר לך יצה"ר חטא והקב"ה מוחל לך אל תאמן לו. כי קיומו של עולם ושלימותו הוא רק ההכשר לזכות ע"פ עמל כל אחד כמדת הדין, ובעל הדעה ישקול בצדק מדת הרחמים כמה תוכל להיות גוזרת, אבל לא יסמוך עלי' מהכרתו את השלימות האמיתית.

3. עניני תפילה ע"ר א עמוד כה

אמר ר' חמא בר חנינא אם רואה אדם שהתפלל ולא נענה יחזור ויתפלל, שנאמר: קוה אל ד' חזק ויאמץ לבך וקוה אל ד'. לעומת תכליתה של התפלה, והשגת המבוקש שבאה על ידה, לגדל כחות הנפש בציורי קדושה ושלמות ולהוציא שלמותה אל הפעל, דרכי הציורים האלה רבים ורחבים, ומסתעפים לפרטים רבים שאין להם קץ, וצור העולמים לפניו נגלו כל תעלומות, איזה ציור רוחני מיוחד ראוי וחסר לכל נפש פרטית שתשתלם בו, שלפי צורך השתלמות זו מקביל בסדור חכמתו העליונה, מצב החסרון המזדמן המצריך את התפלה.

3א. עין איה ברכות ב עמוד 322

ותכלית התפילה ופעולתה הלא נועדה להיות מסייעת להשלמת האדם ושכלול רוחו, ע"כ מראש מקדם הוכן ע"פ חכמה העליונה, הנותנת כל דבר בעתו, גם אלו המקרים שבאים במצבו של אדם שבהם יתעורר אל התפילה. ואותה ההתרוממות המוסרית שיקנה ע"י התפילה תתאים אל התכלית הכללית שע"פ זה האופן יהי' נכון אותו החפץ הפרטי להועיל לפי האופן הרצוי.

4. ליקוטי מוהר"ן מהדורא קמא סימן סה אות ג (המשך)

אך עקר הצער שיש לאדם מהיסורין שעוברים עליו, חס ושלום, הוא רק מחמת שלוקחין מהאדם הדעת, עד שאין יכול להסתכל על התכלית, שהוא כולו טוב, ואז מרגיש צער וכאב היסורין. כי כשיש לו דעת, ומסתכל על התכלית, אינו מרגיש כלל הצער של היסורין כנ"ל...

5. קוהלת / פרק ט / טז

טז ואמרתני אני טובה חקמה מגבורה וחכמת המספן בזויה ודבריו אינם נשמעים:

עין איה / ברכות א / פרק חמישי-אין עומדין / קיב. ברכות לד/א

ת"ר אלו ברכות שאדם שונה בהם באבות תחלה וסוף בהודאה תחלה וסוף, ואם בא לשחות בסוף כל ברכה וברכה ובתחלת כל ברכה וברכה מלמדין אותו שלא ישחה. עיקר ההכנעה והביטול העצמי צריך האדם להראות במקום הראוי ביותר, והיינו בהעריכו עצמו נגד מי שגדול ממנו, אז יכיר שהשגתו בגדולת השם ית' כאין נחשבת לעומת השגת הגדולים. ע"כ (באבות) [בברכת האבות], שמצייר השגת האבות בגדולת השם ית' וכבודו, ראוי שיראה האדם אפיסת כחו המשיג וביטולו, בין מצד הערתם הטבעית ברגשי לבבם הטהור שהיא נעלה

מכוחותינו, ובזה רומז השחי' דתחלה, שהדבר הטבעי בא בתחלת ההתרגשות, ובין השגתם המדעית שהיתה נפלאה מאתנו ואין ציורינו מגיע לה. ע"כ כשנרצה להראות שאנו חפצים לצייר עכ"פ מעט מהרבה מציוריהם הרמים כדי לכבד את מלך הכבוד ית' ע"פ מדותיהם הם ע"ה, צריך מאתנו שחי' והכנעה גדולה בתחלה ובסוף, נגד הרגש והשכל. וכן בהסתכל האדם בחסדי השם ית' עליו, יכיר כי כל אשר יצייר רגשי הודאה אינו כדאי, ובין מצד הרגש ובין מצד השכל אין לו כ"א להראות שאין בפיו מלה וביכולתו אינו משיג להראות הכרת התודה הראויה כלל, ע"כ יאתה לו רק ההכנעה והשפלות. אמנם יסוד ההכרה ותכלית ההכנעה הוא שימצא האדם און בנפשו להתרומם למעלות הרמות הראויות לו מצד נפשו הגדולה האלהית, ושיתרומם מעל לדברים הבהמיים שהם שפלים לערכו. ע"כ לא ירבה רק בשפלות וכניעה, כי עליו להכיר ג"כ יתרונו ומעלתו מצד החסד האלהי שעליו, למען יגבה לבו בדרכי ד'. ע"כ כשבא לשחות בכל ברכה מלמדין אותו שלא ישחה, למען ידע כי

ההכנעה היא מדה יפה מאד, אבל שימושה האמיתי הוא שתעזור להתרוממות הנפש בדרכי ד' הגדולים ולא להשאר רק בהרגשת השפלות, כ"א לדעת יפה כל ההרגשות השונות המאירות מאור האמת.

(1) רש"י על דברים פרק ב פסוק ז

(ז) כי ה' אלהיך ברכך - לפיכך לא תכפו (ס"א תכפרו) את טובתו להראות כאילו אתם עניים אלא הראו עצמכם עש

לא במספנת תאכל בה לחם...

עע

2. ברכות ה, א

תניא רבי שמעון בן יוחאי אומר שלש מתנות טובות נתן הקדוש ברוך הוא לישראל וכולן לא נתן אלא על ידי יסורין אלו הן תורה וארץ ישראל והעולם הבא.

2b. אוה"ק ב תקע

חביבים הם היסורים הרוחניים, שכל עובד אמיתי, עובד אלהים אמת באהבה גמורה, סובל על ידי השאיפה הקדושה הטהורה והנאצלת הזאת, אבל דוקא היסורים הללו הם הם הממרקים את הנשמה, ומביאים אותה, ועל ידה את העולם כולו, לידי האושר המרומם, לידי שאיבת רוח הקודש, לידי הגלותה של השכינה העליונה, ולידי הדבקות האמיתית באור חיי כל החיים. ואתם הדבקים בדי אלהיכם חיים כולכם היום.

3. מאמרי רא"ה 45 (לשני בתי ישראל)

... לא צדקו אותם החושבים שבדבר שפתיים ובהסכמה בעלמא הננו יכולים להבליע בפעם אחת את כל שנויי הסגנונים שבחיי הקדש אשר לעמנו, שרושמם היותר גדול הוא נכר למאד באלה שני הבתים הגדולים והיסודיים בישראל : האשכנזים והספרדים. לא רק מניעות טכניות. דיניות יש כאן. עולמות מלאי חיים מלאי הוד קדש יש כאן, שבטשטושה של צורה אחת מאלה הצורות החטיביות הננו מאבדים הון גדול שאי אפשר לנו להסיח את דעתנו מערכו הגדול... יכולים אנו לבוא להרשים במדה ידועה את התכונות האופיות המיוחדות של שני בתינו הגדולים הללו, של אחינו הספרדים והאשכנזים.

ולפי התרבותה של ההשפעה ההדדית אשר תבוא מהחפץ התמידי שיתגבר בנו לחדור כל אחד ברוחו בעומק, ולהתבונן עד מקום שהיד מגעת בהרוח השונה ממנו, למען יתמלא על ידו את החסר לו, כדי לבנות את בנין האומה במלואו וכדי שישתלם עי"ז רוח האומה בכללה, עד שהספרדיות והאשכנזיות תשפיע זו על זו השפעה חיה ומלאה, ובהמשך הזמן ישתוו הכשרונות המפורדים הללו... ומתוך שמירת הצביון המיוחד והתעמקות הסגולות המפורטות, יצא התוכן הלאומי השלם, כלול בהדרו שישוב להיות לכת פועל בעושר גדול על כל דרכי החיים הכלליים, אשר על ידו יבנה ישראל, להיות לגוי אחד בארץ באור קדוש ישראל וגואלו.